

החוג להיסטוריה כללית, אוניברסיטת תל אביב

מגדר ודת 1300-1700: קדושות, מינים ומכשפות - 0621274101
 סמינר בהנחיית פרופ' תמר הרציג, דוא"ל: therzig@tauex.tau.ac.il
 סמסטר ב' תש"ף, יום ג', 8-12, גילמן 320
 שעת קבלה (רצוי לתאם פגישה מראש בדוא"ל): יום ג', 12:00-13:00, גילמן 376ב'

דרישות הקורס:

- 1) השתתפות פעילה בדיונים, המבוססת על קריאת החובה הנדרשת בכל שיעור.
- 2) הצגת רפראט בכיתה על אחד מהמאמרים או הפרקים המופיעים בתכנית הקורס שלהלן, אן הגשת עבודה כתובה (בת 4-5 עמודים) של ניתוח מאמר מרשימת המאמרים המומלצים באתר הקורס, בתיאום עם המרצה, עד לתאריך 19.5.
- 3) הגשת עבודה מסכמת או עבודה סמינריונית בסוף הקורס (יש לבחור נושא לעבודה סמינריונית עד ל-21.4, ולהגיש ראשי פרקים מתוכננים לא יאוחר מה-26.5).

הבהרות חשובות

- אי-עמידה באחת ממטלות הקורס תמנע מתן ציון סופי בקורס גם אם תוגש בסופו עבודה מסכמת או עבודה סמינריונית.
- חומר הקריאה נסרק והועלה לאתר הקורס, למעט הפריטים הביבליוגרפיים הזמינים באופן אלקטרוני דרך אתר הספרייה.
- ב"השתתפות בכיתה" הכוונה להשתתפות בדיון אשר מבוססת על חומר הקריאה של הקורס. השתתפות המתבטאת בהבעת דעות, עמדות או תחושות בנושאים כלליים ואינה מעידה על בקיאות בחומר הקריאה של הקורס לא תחושב לצורך מתן הציון הסופי.
- מי שאינם מעוניינים מסיבות אישיות להשתתף באופן פעיל בדיונים בכיתה יוכלו להגיש 5 דו"חות קריאה במהלך הקורס במקום ההשתתפות בעל-פה. אם אתם מעוניינים להגיש דו"חות קריאה במקום ההשתתפות בדיונים, אנא הודיעו על כך בדוא"ל לכתובת therzig@tauex.tau.ac.il.

הנחיות בנוגע לכתיבת עבודות במסגרת הקורס:

- בנושאים הקשורים לקדושות, מינים ומכשפות קיים חומר רב ברשת, אך חלק גדול ממנו אינו מהימן מבחינה היסטורית. משום כך, אתם מתבקשים להתבסס בעבודותיכם וברפראטים שתציגו בכיתה על ספרות מחקר (ראו רשימת ספרים מומלצים באתר הקורס), וכן על אתרי האינטרנט שקישוריהם מופיעים באתר הקורס. אין להתבסס על אתרים (כולל ויקיפדיה) שקישוריהם אינם מופיעים באתר הקורס.
- שימו לב: ספרם של ג'פרי ראסל וברוק אלכסנדר על ההיסטוריה של הכישוף, שתרגומו לעברית התפרסם בשנת 2008 אך הוא יצא לאור לראשונה כמה עשורים לפני כן ונחשב כבר למיושן מאד, אינו מאושר לשימוש בקורס זה. ספר עזר עדכני שמומלץ לשימוש הוא:

Levack, Brian P. (ed.), *The Oxford Handbook of Witchcraft in Early Modern Europe and Colonial America*. Oxford, 2013 (rev. ed. published in 2014).

*להפניות נוספות על ספרות מחקר בנושא כישוף אפשר להעזר במאמר הסקירה הבא, שזמין גם דרך אתר הקורס:

Midelfort, Erik H. C. "Witchcraft," in *Reformation and Early Modern Europe: A Guide to Research*, ed. David M. Whitford, 355-395. Kirksville, MI, 2008.

*להפניות נוספות על ספרות מחקר בנושא קדושה אפשר להעזר במאמר הסקירה הבא, שזמין גם דרך אתר הקורס:

Herzig, Tamar, "Saints and Mystics before Trent," in *Oxford Bibliographies in Renaissance and Reformation*, ed. Margaret L. King. Oxford, 2018:

<http://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780195399301/obo-9780195399301-0377.xml?rskey=6gcnE3&result=263>

תכנית הקורס

שבוע 1 – מבוא: קדושה וכריזמה במסורת הנוצרית

קריאת חובה:

- 1) *הברית החדשה*, איגרת ראשונה אל הקורינתיים, פרק י"ד; איגרת שניה אל הקורינתיים, פרק י"ב; איגרת אל הגלטיים, פרק ג'; איגרת ראשונה אל טימותיאוס, פרק ב'.

- 2) Gábor Klaniczay, "Using Saints: Intercession, Healing, Sanctity," in *The Oxford Handbook of Medieval Christianity*, ed. John H. Arnold (Oxford, 2014), pp. 217-237.

שבוע 2 – מיסטיקה וסמכות דתית

קריאת חובה:

- 1) גרשם שלום, "מיסטיקה וסמכות דתית," מתוך: פרקי יסוד בהבנת הקבלה וסמליה, מהדורה עשירית (ירושלים, 2011 [1976]), עמ' 9-35.

- 2) Caroline Walker Bynum, "Fast, Feast, and Flesh: The Religious Significance of Food to Medieval Women," *Representations* 11 (1985), pp. 1-25.

רפראט:

- 1) Richard Kieckhefer, "Holiness and the Culture of Devotion: Remarks on Some Late Medieval Male Saints," in *Images of Sainthood in Medieval Europe*, ed. Renate Blumenfeld-Kosinski and Tímea Szell (Ithaca, NY, 1991), pp. 288-305.

שבועות 3-4 – מינים/ות וקדושים/ות בימי הביניים

קריאת חובה:

- 1) שולמית שחר, נשים בתנועת מינות של ימי הביניים: אניס ואיגט הוולדנסיות (ירושלים, תשס"א), עמ' 11-18, 113-118.

- 2) שולמית שחר, קבוצות שוליים בימי הביניים (תל-אביב, 1995), עמ' 82-103.

- 3) Jo Ann McNamara, "The Rhetoric of Orthodoxy: Clerical Authority and Female Innovation in the Struggle with Heresy," in *Maps of Flesh and Light: The Religious Experience of Medieval Women Mystics*, ed. Ulrike Wiethaus (Syracuse, NY, 1993), pp. 9-27.

- 4) John H. Arnold, "Heresy and Gender in the Middle Ages," in *The Oxford Handbook of Women and Gender in Medieval Europe*, ed. Judith M. Bennett and Ruth Mazo Karras (Oxford, 2013), pp. 496-510.

רפראטים:

- 1) Barbara Newman, "The Heretic Saint: Guglielma of Bohemia, Milan, and Brunate," *Church History* 74:1 (March 2005), pp. 1-38.

- 2) Janine Larmon Peterson, "Holy Heretics in Later Medieval Italy," *Past and Present* 204 (August 2009), pp. 3-31.

שבועות 5-6 – הגוף הקדוש

קריאת חובה:

- 1) "Stefana Quinzani's Ecstasy of the Passion," trans. Maiju Lehmijoki-Gardner, in *Dominican Penitent Women*, ed. Maiju Lehmijoki-Gardner (New York and Mahwah, NJ, 2005), pp. 192-197 and 293-295.

2) Katharine Park, "Holy Autopsies: Saintly Bodies and Medical Expertise, 1300-1600," in *The Body in Early Modern Italy*, ed. Julia L. Hairston and Walter Stephens (Baltimore, 2010), pp. 61-73 and notes in pp. 299-303.

3) Gábor Klaniczay, "On the Stigmatization of Saint Margaret of Hungary," in *Medieval Christianity in Practice*, ed. Miri Rubin (Princeton, 2009), pp. 274-284.

• צפייה בסרט הדוקומנטרי של האנתרופולוגית Emma Aubin-Boltanski
Catherine: Body of the Passion (2012, צרפת-לבנון).

רפראטים:

1) Caroline Walker Bynum, "Women Mystics and Eucharistic Devotion in the Thirteenth Century," in Bynum, *Fragmentation and Redemption: Essays on Gender and the Human Body in Medieval Religion* (New York, 1992), pp. 119-150.

2) Dyan Elliott, "Flesh and Spirit: The Female Body," in *Medieval Holy Women in the Christian Tradition, c. 1100-c. 1500*, ed. Alastair Minnis and Rosalynn Voaden (Turnhout, 2010), pp. 13-46.

שבוע 7 – מיסטיקה ומינות ברנסנס

קריאת חובה:

1) Girolamo Savonarola, "Sermon on the Psalms (13 January 1495)," in Savonarola, *'A Guide to Righteous Living' and Other Works*, ed. and trans. Konrad Eisenbichler (Toronto, 2003), pp. 99-118.

2) Jodi Bilinkoff, "Charisma and Controversy: The Case of María de Santo Domingo," in *Spanish Women in the Golden Age: Images and Realities*, ed. Magdalena S. Sánchez and Alain Saint-Saëns (Westport, CT: Greenwood, 1996), pp. 23-35.

רפראטים:

1) Alastair Hamilton, "The Alumbrados: *Dejamiento* and its Practitioners," in *A New Companion to Hispanic Mysticism*, ed. Hilaire Kallendorf (Leiden, 2010), pp. 103-124.

2) Jessica A. Boon, "Mother Juana de la Cruz: Marian Visions and Female Preaching," in *Mother Juana de la Cruz (1481-1534): Visionary Sermons*, ed. Jessica A. Boon, Ronald Surtz, and Nora Weinerth (Tempe, AZ, 2016), pp. 127-148.

שבועות 8-9 – מרדיפת מינים ועלילות דם לציד מכשפות

קריאת חובה:

1) Heinrich Institoris (Kramer), *The 'Malleus Maleficarum,'* ed. and trans. P. G. Maxwell-Stuart (Manchester and New York, 2007), pp. 41-79.

2) Hans Peter Broedel, "Fifteenth-Century Witch Beliefs," in *The Oxford Handbook of Witchcraft in Early Modern Europe and Colonial America*, ed. Brian P. Levack (Oxford, 2013), pp. 32-49.

3) Carlo Ginzburg, "Deciphering the Sabbath," in *Early Modern European Witchcraft: Centres and Peripheries*, ed. Bengt Ankarloo and Gustav Henningsen (Oxford, 1990), pp. 121-137.

4) Stephen Haliczer, "The Jew as Witch: Displaced Aggression and the Myth of the Santo Niño de la Guardia," in *Cultural Encounters: The Impact of the Inquisition in Spain and the New World*, ed. Mary Elizabeth Perry and Anne J. Cruz (Berkeley and Los Angeles, 1991), pp. 146-156.

רפראטים:

1) Richard Kieckhefer, "Avenging the Blood of Children: Anxiety over Child Victims and the Origins of the European Witch Trials," in *The Devil, Heresy, and Witchcraft in the Middle Ages: Essays in Honor of Jeffrey B. Russell*, ed. Alberto Ferreiro (Leiden, 1998), pp. 91-109.

2) Walter Stephens, "Witches Who Steal Penises: Impotence and Illusion in *Malleus Maleficarum*," *Journal of Medieval and Early Modern Studies* 28:3 (Fall 1998), pp. 495-529.

שבועות 10-11 – ציד המכשפות הגדול

קריאת חובה:

1) סיכום המשפט של Catherine Dieudonné באשמת כישוף שטני (1615), נערך ותורגם ע"י Robin Briggs:

<https://witchcraft.history.ox.ac.uk/pdf/w004.pdf>

2) Robin Briggs, "Emotion and Affect in Lorraine Witchcraft Trials," in *Emotions in the History of Witchcraft*, ed. Laura Kounine and Michael Ostling (Houndmills, Basingstoke, 2016), pp. 137-153.

3) Wolfgang Behringer, "Climatic Change and Witch-Hunting: The Impact of the Little Ice Age on Mentalities," *Climatic Change* 43 (1999), pp. 335-351.

4) Lyndal Roper, *Witch Craze: Terror and Fantasy in Baroque Germany* (New Haven and London, 2004), pp. 44-81.

רפראטים:

1) Michael Ostling, "Babyfat and Belladonna: Witches' Ointment and the Contestation of Reality," *Magic, Ritual, and Witchcraft* 11:1 (Summer 2016), pp. 30-72.

2) Alison Rowlands, "Witchcraft and Old Women in Early Modern Germany," *Past and Present* 173 (November 2001), pp. 50-89.

שבועות 12-13 – איחוז שטני וקדושה מדומה

קריאת חובה:

1) Cecilia Ferrazzi, *Autobiography of an Aspiring Saint*, ed. and trans. Anne Jacobson Schutte (Chicago and London, 1996), pp. 3-18, 21-31;

2) Brian P. Levack, *The Devil Within: Possession and Exorcism in the Christian West* (New Haven, Conn., 2013), pp. 169-190.

3) Levack, *The Devil Within*, pp. 191-214.

4) Adelisa Malena, "A Hybrid Identity: Jewish Convert, Christian Mystic and Demoniac," in *Dissimulation and Deceit in Early Modern Europe*, ed. Miriam Eliav-Feldon and Tamar Herzig (Houndmills, Basingstoke, 2015), pp. 110-129.

רפראטים:

1) Ian MacInnes, "Stigmata on Trial: The Nun of Portugal and the Politics of the Body," *Viator* 31 (2000), pp. 381-397.

2) Sarah Ferber, "Demonic Possession, Exorcism, and Witchcraft," in *The Oxford Handbook of Witchcraft in Early Modern Europe and Colonial America*, ed. Brian P. Levack (Oxford, 2013), pp. 575-592.